

ПОРІВНЯННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ ЯКОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Шевченко І.В., студент,
Науковий керівник: Бочарова Н.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Оскільки, під корпоративним управлінням розуміють систему внутрішніх і зовнішніх механізмів, спрямовану на досягнення узгодженості відповідних інтересів усіх зацікавлених осіб (учасників), то під якістю корпоративного управління можна розуміти рівень розвитку цих механізмів [1]. Потрібно відповісти на питання: чи достатній рівень розвитку механізмів корпоративного управління компанією для ефективного вирішення виникаючих конфліктів інтересів, сприяння досягненню збалансованості цих інтересів з метою забезпечення ефективної діяльності всієї компанії.

В даний час можна виділити два основні інструменти оцінки якості корпоративного управління: аудит (внутрішній і зовнішній) і рейтинг корпоративного управління.

Внутрішній аудит корпоративного управління є інструментом самої компанії, що сприяє підвищенню ефективності та прозорості її діяльності. Компанія самостійно може оцінювати розподіл повноважень між органами управління, організацію діяльності ради директорів (наглядової ради), затвердження стратегії розвитку діяльності компанії і контроль над її реалізацією, координацію управління економічними ризиками, координацію розкриття інформації, моніторинг системи внутрішнього контролю і деякі інші питання [2].

Аудит корпоративного управління, як зовнішній інструмент його моніторингу, являє собою комплексну оцінку існуючої в компанії практики корпоративного управління, спрямовану на виявлення її сильних і слабких сторін у відповідності зі специфічними особливостями (стадія життєвого циклу розвитку компанії, стратегія, необхідний ступінь контролю з боку основних власників, потреба і форми зовнішнього фінансування інвестицій). Кожен з цих факторів має прямий вплив на модель корпоративного управління компанії. При цьому вона повинна враховувати структуру своєї ресурсної бази та відповідним чином знаходити баланс інтересів між зацікавленими сторонами.

Аудит корпоративного управління через виявлення слабких місць, помилок і завдяки професійному судженню зовнішніх аудиторів допомагає компанії вдосконалювати внутрішню корпоративну середу і в результаті формувати оптимальну для неї структуру корпоративного управління з урахуванням перерахованих вище факторів. Він дозволяє врахувати специфічні особливості компанії і існуючі для неї стратегічні альтернативи. На основі підготовлених рекомендацій професійного аудитора корпоративного управління з урахуванням рівня їх значущості може бути сформований комплексний план по синтезу оптимальної внутрішньої корпоративної середовища.

Кожне окремо взяте поєднання характеристик названих вище параметрів стану компанії буде визначати оптимальний набір тих механізмів і відповідних стандартів корпоративного управління, які необхідні їй для створення якісної системи корпоративного управління. В якості основних компонентів практики корпоративного управління компанії, що підлягають аудиту, зазвичай виділяються наступні: структура акціонерного капіталу і права акціонерів, організація і діяльність органів управління та контролю, розкриття компанією інформації про свою діяльність і забезпечення її достовірності.

Отримані за допомогою аудиту результати оцінки дозволяють компаніям виявити сильні і слабкі сторони своєї практики корпоративного управління і визначити напрямки для її поліпшення. З цієї точки зору результати аудиту орієнтовані на вузьке коло користувачів (на компанію, її керівництво і акціонерів). Така оцінка, як правило, не може бути застосована для потенційних інвесторів, які мають бажання оцінити можливі ризики, пов'язані з корпоративним управлінням в різних компаніях.

Вирішення цього завдання можливе за рахунок створення і використання оціночних рейтингів корпоративного управління [3], що призначені для широкого кола потенційних інвесторів. Крім того, результати визначення рейтингу можуть бути також використані і самою компанією при виборі напрямків вдосконалення практики корпоративного управління.

Можна виділити наступні особливості рейтингу, як інструменту оцінки якості корпоративного управління. Рейтинг дозволяє провести комплексну оцінку різних аспектів практики корпоративного управління в компанії, що будується на їх зіставленні з передовими

стандартами відповідної галузі, які виробляються на основі вимог і рекомендацій різних категорій інвесторів. Це дозволяє найбільш повно враховувати їх інтереси при проведенні такої оцінки. Комплексний характер оцінки в рамках рейтингу передбачає аналіз рівня розвитку всіх ключових елементів системи корпоративного управління: права акціонерів, діяльність органів управління і контролю, розкриття інформації, дотримання інтересів інших зацікавлених сторін, корпоративна соціальна відповідальність, екологія, тощо.

Крім того, рейтинг корпоративного управління дозволяє інвесторам оцінити відповідні ризики, сприяючи тим самим прийняттю більш обґрунтованого і зваженого інвестиційного рішення. Оцінка ризиків можлива за такими напрямками: ступінь прозорості (фінансова звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності, відкритість інформації, фінансова звітність за Положеннями з бухгалтерського обліку, повідомлення про загальні збори акціонерів); розмитість акціонерного капіталу (не випущені акції - оголошені, наявність блокуючих пакетів акцій інвесторів, наявність захисних заходів в статуті); стратегічні ризики (частка акціонерів, які володіють контрольним пакетом акцій, трансферне ціноутворення); злиття та реструктуризація; банкрутство (прострочена кредиторська заборгованість, в тому числі податкові платежі, управління позиками перед банками та іншими кредиторами, фінансовий менеджмент, короткострокова дебіторська заборгованість); внесення обмежень на продаж і володіння акціями; організаційна структура корпоративного управління (склад ради директорів, кодекс корпоративного управління, наявність іноземного стратегічного партнера або його представники в складі ради директорів, дивідендна політика компанії); надійність і якість реєстроутримувача, тощо.

Більш високий рейтинг означає більшу ступінь відповідності практики компанії передовим стандартам корпоративного управління, що передбачає відсутність або мінімальний рівень ризиків корпоративного управління. Тобто, рейтинг є індикатором рівня ризиків корпоративного управління і оцінює рівень відповідних кредитних ризиків для інвесторів-кредиторів.

Використання рейтингу дає можливість побудувати єдину шкалу для порівняння різних компаній за рівнем якості корпоративного управління, що розширює інвесторам набір потенційних об'єктів для

вкладення їхнього капіталу [4]. Актуальність і корисність порівняння компаній за рівнем якості їхнього корпоративного управління буде тим вище, чим більше буде загальна кількість оцінюваних компаній.

Наступним позитивним моментом використання рейтингу корпоративного управління є його публічний характер, тобто інформація про присвоєні компаніям рейтинги, як правило, доступна всім зацікавленим сторонам, в тому числі інвесторам, і її використання є безкоштовним.

І останнє, що потрібно відмітити, це об'єктивність і незалежність використання рейтингу для оцінки практики корпоративного управління, оскільки вона здійснюється, як правило, рейтинговими агентствами, що не залежать від оцінюваних компаній і різних категорій інвесторів та володіють визнаною діловою репутацією.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що основні відмінності аудиту та рейтингу оцінки якості корпоративного управління обумовлені різними цільовими групами.

Література.

1. Євтушевський В. А. Стратегія корпоративного управління / В. А. Євтушевський, К. В. Ковальська, Н. В. Бутенко. – К. : Знання, 2007. – 287 с.

2. Мозгова Л. О. Методичні підходи до оцінки якості корпоративного управління підприємством / Л. О. Мозгова // *Materialy VI mezinarodni vedecko – prakticka conference «Dny vedy – 2010»*, (Praha, 27 brezen – 05dubna 2010 roku). – Praha, Publishing House «Education and Science», 2010. – Dil 12. *Ekonomicke vedy*. – С. 22–24.

3. Отенко І. П. Аналіз факторів якості корпоративного управління промислових підприємств / І. П. Отенко, Л. О. Мозгова // *Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць*. – Випуск: 252 В 6 т. Том II. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – 300 с. – С. 394–400.

4. Тальберг О.В. Качественная оценка корпоративного управления, как основополагающий фактор повышения эффективности деятельности предприятия // *Российское предпринимательство*. – 2013. – Том 14. – № 1. – С. 61-66.